

PUSZTAI GABRIELLA
ISKOLA ÉS KÖZÖSSÉG
FELEKEZETI KÖZÉPISKOLÁSOK
AZ EZREDFORDULÓN

GONDOLAT • BUDAPEST, 2004

TARTALOM

ELŐSZÓ	9
A FELEKEZETI OKTATÁSÜGY SZEREPLŐI	13
Iskolafelhasználók	13
Állami szerepvállalás	17
Iskolafenntartók	20
Iskolák	22
Felekezeti iskolák	25
Az újraindulás hatása	25
Társadalmi szerep	33
FELEKEZETI ISKOLÁK A KÜLÖNBÖZŐ OKTATÁSI RENDSZEREKBE	46
Felekezeti oktatás az európai oktatási rendszerekben	46
Az Európai Unió államaiban	49
A posztszocialista országokban	67
Közös vonások	70
A felekezeti oktatás Magyarországon	74
A katolikus egyház középkori iskolái	75
Együtt élő felekezeti iskolarendszerek	79
Az egyházak és az állam közös szerepvállalása	84
Az államosított oktatási rendszerben	99

Feladatmegosztás a plurális oktatási rendszerben	106
Jogi háttér	106
Finanszírozás	110
A felekezeti oktatási rendszer mérete	112
A felekezeti középiskola-rendszer bővülése	115
Működési feltételek	117
A felsőoktatási felvételi vizsgaeredmények	118
Felekezeti arányok	119
Térbeli elrendeződés	120
Szakmai irányítás	121
Szerkezeti jellemzők	122
A FELEKEZETI KÖZÉPISKOLÁSOK	
A MAI MAGYARORSZÁGON	126
A kutatásról	128
VALLÁSI HÁTTÉR ÉS VALLÁSOSSÁG	130
A családi háttér	133
A szülők és a hasonló korú népesség vallásossága	133
A szülői és családi vallástípusok	135
Vallásosság szerinti családtípusok	139
A szülők vallási mobilitása	147
A szülők vallási mobilitása és a lakóhely	149
A fiatal generáció vallásosságának kialakulása	150
A tanulók vallásossága különböző	
paraméterek szerint	152
A tanulók felekezeti összetétele	157
A folyamatosan működő és az újonnan indult iskolák	160
A felekezeti szakképző intézményekbe járók	
vallási háttere	161
TÁRSADALMI HÁTTÉR	163
A szülők iskolázottsága	163
A szülők foglalkozása	169
A családok társadalmi státusa	172
A szülők iskolázottsága és vallásossága	
közötti összefüggések	175
A szülők iskolázottsága és a felekezeti hovatartozás	177
A tanulók kulturális hátterének regionális különbségei	178
A családok demográfiai adottságai	182

Családi miliótípusok a felekezeti iskolások körében	185
Világias értelmiségi milió	186
Hitvalló értelmiségi milió	189
Weberi vállalkozó-polgár milió	191
Passzív kultúrvallásos milió	193
Talajt vesztett paraszt-munkás milió	194
Proletarizálódott vallástalan milió	196
A családi miliók megjelenése az iskolák diáktársadalmában	198
A folyamatosan működő és az újonnan indult iskolák	199
A felekezeti szakképző intézmények tanulóinak társadalmi helyzete	201
ISKOLAVÁLASZTÁS, ELVÁRÁSOK	204
A művelődéscentrikus típus	212
A hasonlóak barátságára vágyó típus	213
A „béke szigetét” kereső típus	214
A vallásos elitiskolát kereső típus	215
Barátokra és karrierre vágyó típus	216
Az erkölcsi tartásra vágyó típus	217
A menedéket remélő típus	218
A művelt családra vágyó típus	219
A meghitt emberi kapcsolatokat remélő típus	220
A rossz társaságból kitörni próbáló típus	221
Az iskolák és az elvárástípusok közötti kapcsolat	225
A folyamatosan működő és az újonnan indult iskolák „rejtett tanterve”	225
A felekezeti szakképző intézmények diákjainak elvárásai	229
TANULMÁNYI EREDMÉNYESSÉG	231
A diákok tanulmányi eredményességének lehetséges mutatói	232
A továbbtanulási szándék mint az eredményesség mutatója	233
Felekezeti és nem felekezeti középiskolások összehasonlítása	235
A reprodukciós hatásokat kompenzáló tényezők	240
A vallásosság és a továbbtanulási tervek	241
A családi milió és a továbbtanulási tervek	243

A társadalmi tőke hatásai	245
A továbbtanulási terveket befolyásoló változók a mérlegen	250
A folyamatosan működő és az újonnan indult iskolák	258
„NEM TANULMÁNYI” EREDMÉNYESSÉG	263
Egy előíró norma érvényesülése	264
Az előíró norma hatását növelő tényezők	268
Egy tiltó norma érvényesülése	276
A tiltó norma hatását növelő tényezők	277
ÖSSZEGZÉS	291
MELLÉKLET	301
IRODALOMJEGYZÉK	340